

גליון תשפב + ערש"ק פרשת קורח

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

היסוד למתנות כהונה – דין כפל

מהותו של מנהיג ישראל

בדין "שלוהו של אדם כמוהו"

יתומים היו יהודי רוסיא!

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת קרח, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשפ"ב), והוא אוצר בלום בענייני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי העניינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם (ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים), ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקדא אני דודש.....ב

היסוד למתנות כהונה – דין כפל

למאי נפקא מינא מספר כ"ד ? / ערעור קורח – גניבה או גזילה ? / ביאור מה שמדייק רש"י לכתוב ש"בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה", שבזה מרמז דיסוד כ"ד מתנות כהונה הוא מדין כפל שנתחייבו בו שבטי ישראל להכהנים

(ע"פ לקוטי שיחות חב"ז עמ' 134 ואילך)

פנינים.....ד

למה הוצרך להדגיש "והקרבנם לפני ה'?" (ע"פ לקוטי שיחות חב"ז עמ' 107 ואילך)

בין מזוזה שבספר לתבלת שבטלית (ע"פ לקוטי שיחות חב"ז עמ' 112 חנ"י 75)

יינה של תורה.....ה

מחותו של מנהיג בישראל

משה הוא ישראל / הכיצד הסכים משה שימחה שמו מן התורה ? / התקשרותו עם ישראל עמוקה אף מהתאחדותו בתורה / מסירות נפש גם בענייני העצמיים ביותר / שבחו של משה – שבירת הלוחות / מעלתו האמתית של נשיא בישראל / גם בהסתלקותו לא יעזוב הרועה צאן מרעיתו

(ע"פ לקוטי שיחות חב"ד שחה א' לפרשת ברכה; לקוטי שיחות חב"א שוחא א' לפרשת תצוה; תורת מנחם ח"א עמ' 28 ואילך)

פנינים.....ו

מדוע שם הפרשה הוא ע"ש של קורח? (ע"פ ספר השיחות תשנ"ח ח"ב עמ' 500 ואילך)

גם אדם "מלא ספרים" – חייב במזוזה (ע"פ לקוטי שיחות חב"ב עמ' 329)

חידושי סוגיות.....זא

בדין "שלוחו של אדם כמותו"

יפלא בפלוגתא הש"ס היכן אמר קרא דאין שליחות לנכרי / יבאר הסברות בזה ע"פ חקירות יסודיות בדין שלוחו של אדם כמותו

(ע"פ לקוטי שיחות חב"ז ע' 113 ואילך)

תורת חיים.....טו

אין לנטוש ההתעסקות בחינוך על טהרת הקודש!

דרכי החסידות.....טז

אהבה ויראה, חלומות, יתומים

מקרא אני זה

ביאורים בפשוטו של מקרא

היסוד למתנות כהונה – דין כפל

למאי נפקא מינא מספר כ"ד? / ערעור קורח – גניבה או גזילה? / ביאור מה שמדייק רש"י לכתוב ש"כא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה", שבוה מרמז דיסוד כ"ד מתנות כהונה הוא מדיו כפל שנתחייבו בו שבטי ישראל להכהנים

א. לאחר שהתורה מספרת על מחלוקת קורח ועדתו, שהיתה בעיקר כנגד כהונת אהרן, ולאחר מכן מסופר אודות הבחינה שנעשתה על ידי המטות – כאשר "פרח מטה אהרן לבית לוי" (יז, כג), שזה הי' אות על זה שהקב"ה בחר בו ובשבטו – ממשיך הכתוב בפרשת מתנות כהונה, "וידבר ה' אל אהרן, ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי וגו'" (יח, ח).

ומפרש רש"י: "ואני הנה נתתי לך – בשמחה. לשון שמחה הוא זה . . משל למלך שנתן שדה לאוהבו, ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין; בא אחד וערער על השדה. אמר לו המלך: כל מי שירצה יבוא ויערער לנגדך? הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין. אף כאן, לפי שבא קורח וערער כנגד אהרן על הכהונה, בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם, ולכך נסמכה פרשה זו לכאן."

ויש לדקדק בלשון רש"י – שהדגיש את המספר של "כ"ד מתנות כהונה", ולכאורה למאי נפקא מינה המספר המדויק – והי' צריך לומר סתם "ונתן לו מתנות כהונה"? ובפרט שבפרשתנו לא נמנו כל מתנות כהונה, אלא רק חלקם; חלה, ראשית הגז, זרוע לחיים וקִיבָה אינם מוזכרים. אם כן, לשם מה מדגיש רש"י מספר זה של כ"ד מתנות, כאשר בפרשתנו לא מנויים כל הכ"ד?!

ב. ויש לומר בזה – בדרך הרמז:

אמנם קורח הוא זה שעורר את הערעור על כהונת אהרן, אבל ה' זה באופן שהוא שיתף בזה את כל י"ב השבטים, וכמו שכתוב "ויקהל עליהם קורח את כל העדה" (פרשתנו טו, יט), "הלך אצל השבטים ופיתה אותם: כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד, איני מקפיד אלא בשביל כולכם, אלו באין ונוטלין כל הגדולות, לו המלכות ולאחיו הכהונה – עד שנתפתו כו"ם" (פרש"י שם).

והנה, הערעור על כהונת אהרן לא הי' באופן של "גזילה", הנעשית בריש גלי ובפרהסיא, אלא באופן של "גניבה" – כמו הגנב שמסתיר את מעשהו במחשכים, כך כאן, הסתירו קורח ועדתו את קנאתם וכו' על ידי שהשתמשו ב"טענה שכלית": "רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (טז, ג). כלומר, הם לא הראו את מרידתם בקב"ה באופן גלוי – כגזול, אלא הסתירו זאת על ידי טענות "צודקות" כביכול – כגנב. וכיון שהיו כאן י"ב שבטים שהתנהגו באופן של "גניבה" – הרי נתחייבו לשלם באופן של "כפל"; וזהו המספר "כ"ד מתנות כהונה" – פעמיים י"ב.

ג. אך לכאורה חסר ביאור:

הרי קורח ושבט לוי היו מראשי המערערים – ואם כן, נמצא שהשתתפו בהמחלוקת י"ג שבטים (י"ב שבטים – בתוספת שבט לוי), ולפי זה היו צריכים להיות כ"ז מתנות כהונה! והביאור בזה:

המכוון בנתינת מתנות כהונה הוא למנוע אפשרות של ערעור בעתיד, וכדיוק לשון רש"י: "אמר לו המלך כל מי שירצה יבוא ויערער?", ובנוגע לעתיד הי' חשש רק מפני השבטים האחרים, ולא מפני שבט לוי עצמו.

כי, עונש קורח ועדתו ביטל את אפשריות הערעור מצד שבט לוי עצמם, וכל האפשרות של ערעור בעתיד נשארה רק מצד שאר השבטים.

וכמבואר במפרשים (הובא בצידה לדרך פרשתנו יז, יח. ועוד), שזהו הטעם שבמטות שנתנו בני ישראל לא הי' מטה מיוחד לשבט לוי, אלא מטה לוי הוא הוא מטה אהרן, וכדברי הקב"ה: "ואת שם אהרן תכתוב את מטה לוי כי מטה אחד לראש בית אבותם", "אף על פי שחילקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לבד ולוי' לבד, שבט אחד הוא" (פרשתנו יז, יח ובפרש"י), – כי "מחלוקת קורח וכל שבטו כבר נפתלה בשריפת המקטירים קטורת ונתנסה שאין ראוי לכהונה אלא אהרן; ועדיין הי' ערעור מן שאר שבטים על שבט לוי וכו'", ולכן הוצרכו להראות את מעלת אהרן דוקא ביחס לשאר השבטים ולא ביחס לשבט לוי גופא.

ד. אמנם לשלימות הענין יש להעיר, שלכאורה – אחת ממתנות הכהונה היא תרומת מעשר, שאותה נותנים הלוים, ואם כן, נמצא שמהי"ב שבטים יש רק כ"ג מתנות כהונה (ולא כ"ד)!

אמנם כד דייקת בלשון הכתוב, משמע להדיא שגם תרומת מעשר שייכת היא כבר להישראל, שהוא הנותן את המעשר ללוי. שלכן הכתוב מדגיש "ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם, כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר" – אז "והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר" (פרשתנו יח, כו. ועד"ז בפסוק כח), והיינו, שהחוב של תרומת מעשר חל בעצם כבר כשהתבואה היא ברשות הישראל, ורק שהלוי הוא זה שנוצטוו על ההפרשה בפועל, כיון שהוא מקבל את המעשר.

וכפי שמתבטא גם בהלכה, שיש רשות להישראל לתרום את התרומת מעשר, עוד לפני נתינת המעשר להלוי – "יש לו רשות לבעל הבית לתרום תרומת מעשר" (גיטין לא, א). ונמצא, שבאמת כל הכ"ד מתנות כהונה – שייכות הם לי"ב שבטי ישראל מדין "כפל", וכנ"ל בארוכה.

למה הוצרך להדגיש ”והקרבתם לפני ה'”?

בציויי משה על הקטרת הקטורת של החולקים על אהרן מצינו שציוי זה הי' פעמיים: א. באמירת משה ”זאת עשו קחו לכם מחתות גו' ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת לפני ה' מחר גו'”. ב. לאחר ש”ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם גו'”, אמר להם פעם שני' ”אתה גו' ואהרן גו' וקחו איש מחתתו גו' והקרבתם לפני ה'”.

ומצינו שבפעם הא' נאמר רק ”ותנו גו' ושימו גו' לפני ה'”, אבל בפעם השני' נאמר ציווי גם על ההקרבה - ”והקרבתם לפני ה'”. וגם, בפעם הא' לא נזכר שאהרן נצטוו להקטיר קטורת, משא”כ בפעם הב'.

ויש לומר הביאור בזה:

בפעם הא' אין צורך להדגיש שזוהי עבודת הקטורת, כי פשוט הוא. אך לאחר ש”ויחר למשה מאד ויאמר גו' אל תפן אל מנחתם”, קס”ד לומר, שע”י בקשה זו פעל משה שלא תהא נחשבת הקטרתם את הקטורת כלל כמעשה של הקטרה, ולכן הוצרך הכתוב להדגיש שאעפ”כ הי' כאן מעשה של הקטרת קטורת - ”והקרבתם לפני ה'”. ולכן מפרש בפעם הב' שגם אהרן הקטיר קטורת, שזה מדגיש שזהו גדר של עבודת הקטורת, השייכת לכהונה.

[ועל כרחנו לפרש שהקטרתם הי' בגדר הקטרת קטורת - כי מפורש אח”כ בפרשה שהמחתות שבהן הקריבו הקטורת נתקדשו, ואת”ל שלא היתה הקטרתם אפילו בגדר קטורת זרה, איך נתקדשו המחתות].

בין מזוזה שבספר לתכלת שבטלית

איתא במדרש (במדבר רבה פי”ח, ג) בנוגע לקרח ”מה כתיב למעלה מן הענין, ’ועשו להם ציצית’. קפץ קרח ואמר למשה טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו חייבת בציצית. אמר לו קרח טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה, ארבע חוטיין פוטרות אותה. בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה, אמר לו חייב במזוזה. אמר לו כל התורה כולה רע”ה פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת את הבית”.

ולכאורה יש לעיין, הרי בשני הענינים, טלית שכולה תכלת ובית מלא ספרים, יש אותה סברא, וא”כ לאחר ששמע קרח שגם טלית שכולה תכלת חייבת בציצית, מדוע חזר והקשה על בית מלא ספרים?

ויש לומר הביאור בפשטות:

ישנו חילוק בין התכלת שבטלית עצמה (ולא בחוט) לבין הפרשה הכתובה בספר (ולא במזוזה): חוט תכלת שבתוך הטלית (העשוי כולה חוטי תכלת) אינו מציאות בפני עצמו, ואין כאן חוטים רבים אלא טלית אחת. משא”כ פרשה הכתובה בספר, הרי גם כאשר היא כלולה בתוך הספר הרי היא פרשה בפני עצמה. ואדרבה, כשרות הספר תורה תלו’ בזה שיהיו שם כל הפרשיות, כפרשיות בפני עצמן דוקא.

ובמילא, גם לאחר ששנה משה שטלית שכולה תכלת חייבת בציצית הי' מקום לשאול על בית מלא ספרים, כי יש מקום לבעל דין לומר, דבשלמא טלית שכולה תכלת, הרי הסיבה לזה שחייבת בציצית היא כי אין בטלית - אף אם היא ”כולה תכלת” - גדר ”חוט של תכלת”, כי אם גדר של ”טלית” בלבד. ובמילא עדיין היא חייבת בציצית, כי צריך חוט שיפטור את הבגד, ולא ”טלית”. משא”כ בבית מלא ספרים, הרי פרשת המזוזה קיימת בשלימותה בתוך הספר, וא”כ עדיין יש מקום לסבור שתוכל לפטור את הבית באותו אופן כמו שהיא פוטרת כאשר היא מזוזה בפני עצמה.

הגדור מורפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר
מרדכי אברהם ישעי'
ע"ה נרנר
מזכר כ"ק אדמו"ר ז"ע
נלב"ע י"ד ניסן ה'תש"פ
תנצ"ה

מהותו של מנהיג בישראל

משה הוא ישראל / הכיצד הסכים משה שימחה שמו מן התורה? / התקשרותו עם ישראל עמוקה אף מהתאחדותו בתורה / מסירות נפש גם בענייני העצמיים ביותר / שבחו של משה – שבירת הלוחות / מעלתו האמתית של נשיא בישראל / גם בהסתלקותו לא יעזוב הרועה צאן מרעיתו

משה הוא ישראל

מנהיג¹ ורועי ישראל שבכל דור, הרי הם קשורים במסירה ונתינה לצאן מרעיתם. והנה בבואנו להבין מהות הקשר שבין מנהיג לבני דורו, עלינו להתבונן בהנהגתו של הרועה הראשון – משה רבנו, אשר ממנו יתד וממנו פינה למנהיגי ישראל שבכל הדורות.

והנה, משה רבינו רועה נאמן של ישראל הוא, אוהבם בכל לבו, דואג להם לצרכיהם הגשמיים, מחזק אמונתם בה² ומלמדם תורתו. אך מעלה רמה ונפלאה בקשר העצמי בין משה לישראל מלמדנו רש"י:

ע"פ (להלן בפרשת חוקת) "וישלח ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמורי", תמה רש"י: "ובמקום אחר תולה השליחות במשה, שנאמר ושלח מלאכים ממדבר קדמות", ומיישב ומורה יסוד מופלא: "הכתובים הללו צריכים זה לזה, זה נועל וזה פותח, שמשה הוא ישראל וישראל הם משה".

דברי רש"י ש"משה הוא ישראל", אינם כמליצה בעלמא ח"ו, כי אם כוונתו לומר ש"משה הוא ישראל" ממש לטוב ולמוטב. וכדלקמן.

(1) דברים אלו בביאור הקשר בין משה רבינו לצאן מרעיתו, שבזה מבואר תוכן ענינו של מנהיג ורועה ישראל, מובאים כאן בקשר עם יומא דהילולא רבא של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר עלה השמימה בג' תמוז תשנ"ד.

הכיצד הסכים משה שימחה שמו מן התורה?

לאחר שחטאו ישראל בעגל ביקש משה מהקב"ה שיסלח לצאן מרעיתו, ואם לאו ח"ו, אזי "מחני נא מספרך אשר כתבת"². והיינו שלא ייזכר שמו ח"ו בכל התורה כולה.

והדברים תמוהים: כל מהותו וענינו של משה רבינו היא התורה הקדושה, וכדברי רז"ל³ "נתן נפשו על התורה ונקראת על שמו, שנאמר זכרו תורת משה עבדי". ולא זו בלבד אלא שהתורה עצמה ג"כ כרוכה במשה, שהרי נקראת על שמו "תורת משה", "נבואתו של משה"⁴. וא"כ השמטת שמו של משה מן התורה, אין משמעה שתחסר מעתה אחת ממעלותיו, או שתינטל ממנו קבלת שכר מסוימת. אלא נוגע ענין זה בעצם מהותו וענינו של משה, שמאוחד הוא עם התורה, ואי הזכרת שמו בה נוגעת לו עצמו.

ומה מפליא הדבר, אשר בקשה זו ד"מחני נא" לא ביקש משה עבור כשרים שבדורו, אלא לכפר על אותו חלק בעם ישראל שחטאו בעגל, וניתקו עצמם מן התורה לגמרי, עד שנקראו "מומרים" רח"ל⁵. וא"כ תמוהים הדברים הפלא ופלא: האיך עומד משה, ומבקש למחות את שמו מן התורה שכאמור התורה היא חלק מעצם חייו ומהותו, בעבור אלו שמנגדים לתורה.

ויש לבאר זה ע"פ שורשם של דברים באר היטב.

התקשרותו עם ישראל עמוקה אף מהתאחדותו בתורה

"אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד"⁶ – קוב"ה ותורה דילי' חד המה, וכידוע ביאור אדמו"ר הזקן⁷ בפי' מרז"ל⁸ "אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית", שהשי"ת הכתיב ("כתבית") את עצמו ("נפשי") כביכול בתורתו אשר נתן לנו ("יהבית").

ומכל מקום איתא בתנא דבי אליהו רבה⁹ "שני דברים יש בעולם... תורה וישראל... דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה... אבל אני אומר ישראל קדמו", ומבואר בזה שקדימה זו אין משמעותה הקדמה בזמן וכיו"ב, שהרי התורה קדמה לעולם¹⁰ ולבריאת הזמן, אלא הכוונה לקדימה במעלה, דמקור נשמות ישראל גבוה עוד יותר ממעלתה של התורה, דאמנם התורה מאוחדת עם השי"ת, אך שרשם של ישראל גבוה יותר ומאוחדים הם עם הקב"ה באופן עמוק יותר, ולכן הוא קודם אף לתורה.

וזהו מה שאמרו חז"ל "ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא"¹¹, כי גם אם חוטאים ומנתקים עצמם

(2) תשא לב, לב.

(3) מכילתא לבשלח טו, א.

(4) רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ט ה"א. וראה בזה בלקוטי שיחות חו"ט עמ' 173 ואילך.

(5) ראה שבת פז, א. הובא בפרש"י תשא לב, ט (אבל ראה תוד"ה ומה שבת שם).

(6) זהר, הובא בתניא פ"ד ובריש פכ"ג. וראה זח"א כד, א. זח"ב ס, א. תקוני זהר ת"ו (כא, ב) תכ"ב (סד, א). ועוד.

(7) ראה לקו"ת שלח מח, סוף עמוד ד.

(8) שבת קה, א.

(9) תדבא"ר פי"ד.

(10) מדרש תהלים צ, ד.

(11) סנהדרין מד, א.

מן התורה ח"ו, הרי "עדיין שם קדושתם עליהם"¹², דאף שע"פ התורה ה"ה רשעים ורחוקים, הרי כיוון ששרשם של ישראל הוא גבוה יותר, עדיין חשוכים הם וקשורים ומאוחדים עם השי"ת, כי קשר זה עמוק יותר מהתורה ומצוותיה¹³, ובמילא אין ה"ניתוק" מן התורה מחליש או מנתק קשר זה אל הקב"ה.

ו"צדיקים דומין לבוראם"¹⁴, דהצדיקים ה"ה מתאימים הנהגותיהם שיהיו כפי הנהגת בוראם, וכיון שאצל השי"ת הרי ישראל הם למעלה מהתורה וכאמור, הנה מעין זה הוא גם אצל מנהיגי ישראל אשר אף שעצמיותם ועניינם הוא התורה אשר המה מנחילים לתלמידיהם ולדורם, ובפרט החלק בתורה אשר הם מחדשים ועוסקים בו במיוחד, הנה קודם לזה היא התקשרותם והתמסרותם לתלמידיהם ואנשי דורם.

וכשם שאצל השי"ת גם הפושעים ומורדים עדיין קשורים איתו ית', הנה גם הצדיקים קשורים באנשי דורם מבלי הבט על מצבם הרוחני, ואפילו אלו המצויים במדבר שממה, בארץ צי' וצלמוות ומרוחקים מהתורה ומצוותי', מכל מקום הרי הם יקרים ללבו של המנהיג, והרי הוא קשור עמהם בקשר בל ינתק. דאף שעיקר ענינו ומהותו הוא התורה ומצוותי', הנה לומד הוא מהנהגת השי"ת, וקשור הוא בצאן מרעיתו אף יותר משקשור הוא בתורה.

מסירות נפש גם בעניניו העצמיים ביותר

ומעתה אין צריך לביאור היאך זה מסר משה את נפשו ועצמותו – תורת משה, שלא יוזכר שמו בתורה ח"ו, בעבור חלק הנחות שבדורו, עובדי העגל.

שהרי משה מרום מעלתו וגדולתו כרוך הוא וקשור בקשר חזק ואמיץ בעם ישראל באשר הם, עד אשר חטאם של ישראל גורם חלישות במשה עצמו. וכפי שמצינו שציווהו השי"ת "לך רד" – "רד מגדולתך"¹⁵, אף שמשע עצמו לא הי' שייך ח"ו לחטא זה, ואף למחות לא הי' בידו, שהרי הי' בהר באותו יום, אין זה אלא משום ש"ישראל הם משה", ומשחטאו הם, בדרך ממילא ירד משה עמהם. ונמצא, שכל שתגדל התאחדותו והתקשרותו בתורה, עדיין קודמת לכך מציאותו העצמית שהיא מציאותם של כלל ישראל, "הנשיא הוא הכל".

וצא וראה מה גדלה מסירותו ואהבתו של משה רבינו הרועה הנאמן, שכאשר רואה את הפחותים שבצאנו, שנתפתו לחטא בחטא דע"ז, ה"ה עומד ומתחנן להשי"ת שיאיל למחות שמו מהתורה עם כל הכרוך בכך, העיקר להגן על בני ישראל באשר הם. כי, אף שמסר נפשו על התורה, הנה קודמת לזה היא אהבתו ומסירת נפשו עבור צאן מרעיתו, שאהבתו להם אינה יורדת אם "מנגדים" או מנתקים עצמם מן התורה, כי הקשר בין הרועה לעמו נעלה יותר מהקשר שלו עם התורה¹⁶.

(12) רש"י שם.

(13) וכפי שבא לפועל ביום הכפורים ש"עיצומו של יום מכפר" גם לאלו שחטאו, כי אז מתגלה ומאיר שרשם של ישראל שלמעלה גם ממקור התורה ומצוותי'.

(14) רות רבה פ"ד, ג.

(15) תשא לב, ז וברש"י שם. ברכות לב, א. ועוד.

(16) וראה בפנים השיחה (לקו"ש חכ"א עמ' 177), שע"פ המבואר נמצא מובן היאך מחייבת שם משה מהתורה תועיל לכפר על בני ישראל.

שבחו של משה – שבירת הלוחות

מסירת נפשו של משה עבור עמו, גם כאשר נוגע הדבר בבכת עינו – תורת משה, נזכרת בסיום התורה כמעלתו הנשגבה ביותר של מנהיג ישראל.

לאחר סיפור קבורת משה, מונה התורה את מעלותיו של רעיא מהימנא, "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה גו' ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". ומפרש רש"י על אתר "לעיני כל ישראל. שנשאו ליבו לשבור הלוחות לעיניהם. . והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר אשר שברת יישר כחך ששברת".

ומפליא הדבר שלאחר שמזכירים שהי' מדבר עם הקב"ה "בכל עת שרוצה", ו"שקיבל את הלוחות בידיו", ו"ניסים וגבורות שבמדבר הנורא"¹⁷, רואה התורה לחתום ב"מעלה" ש"נשאו ליבו" ושיבר את הלוחות לעיני כל ישראל?

ואף אם תימא שמעלתו היא שהסכימה דעת הקב"ה לדעתו, עדיין אין זו מעלתו הגדולה ביותר, ומה גם שמצינו כמה פעמים שיבטל משה גזירות שגזר הקב"ה על ישראל וכיוצא, ובמה נתייחדה שבירת הלוחות דווקא, שהיא שבחו הנעלה ביותר של משה רעיא מהימנא.

מעלתו האמתית של נשיא בישראל

מטרת שבירת הלוחות היתה בכדי להציל את ישראל מכלי' ח"ו, וכמשל המובא בפרש"י עה"פ פסל לך גו'¹⁸:

"משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו עם השפחות, מתוך קלקול השפחות יצא עלי' שם רע, עמד שושבינה וקרע כתובתה, אמר אם יאמר המלך להורגה אומר לו עדיין איננה אשתך.. המלך זה הקב"ה, השפחות אלו ערב רב, והשושבין זה משה, ארוסתו של הקב"ה אלו ישראל".

והיינו שלביאור המובא בפרש"י על אתר¹⁹, ששיבר הלוחות כי לא היו ישראל ראויים לקבלם, אין מובן עדיין מה ראה משה צורך לשבור הלוחות שקיבל בידיו מאת השי"ת, שהרי עדיין יכול הי' להשאירם שלמים ולא לתתם לעם ישראל. ומשל זה בא לבאר אשר שבירת הלוחות נחוצה היתה ע"מ לבטל כביכול שטר אירוסין דישראל ולהצילם מכלי'.

ושווה בנפשך, הלוחות הרי "מעשה אלקים המה"²⁰, והכתב "מכתב אלקים" הוא, וקיבלם מידי הקב"ה בכבודו ובעצמו כמרומו ב"ולכל היד החזקה" ש"קיבל את התורה בלוחות בידיו", ואם גדלה מסירת נפשו של משה על התורה, וייקרה מכל סחורה, הרי על אחת כמה וכמה שייקר לוחות אלו שהם מעשה הקב"ה וקיבלם מידי ממש.

ומכל מקום כשראה מנהיג ישראל, הרועה הנאמן והאוהב, שמציאותם של הלוחות יכולה לפגוע ח"ו בישראל (כשטר אירוסין), ואף שמדובר באלו שהיו במצב ירוד ביותר, שנכשלו בחטא העגל,

(17) ראה בפרש"י שם.

(18) תשא לך, א. ממדרש תנחומא תשא פ"ל. וראה שמו"ר ריש פמ"ג. שם ריש פמ"ו. תנחומא עקב יא. אבות דר' נתן פ"ב, ג.

(19) תשא לב, יט.

(20) תשא לב, טז.

הנה ללא היסוס וללא כל שקוט, ואפילו לא שאל בעצתו של הקב"ה, השליך מידי את יקרת הלוחות ושברם, והעיקר להציל את ישראל מעונש.

ומדייק רש"י "שנשאו" לבו לשבור הלוחות, נשיאות הלב ענינה רגש של נדיבות (ע"ד כבנדבת המשכן "כל איש אשר נשאו לבו"²¹), דאהבת ישראל העצומה שבליבו של משה, היא זו שהביאה לשבירת הלוחות, למסור את נפשו ועצמותו בשביל הגנת ישראל. וע"ד הרמז יש לומר, שהי' צריך "לנשא", לגדל ולרומם את רגש האהבה שבלבו, עד שאהבתו לישראל תתעצם כל כך שיהי' מסוגל לגבור על חביבותו ויראתו מהלוחות ולשברן עבור ישראל.

וראה, שמעלה זו דשבירת הלוחות מונה התורה לאחר מעלת קבלת הלוחות, היינו שגדלה שבירת הלוחות לא רק על שאר גדולותיו ונוראותיו של משה אלא גם על קבלת הלוחות עצמן.

ומעלה זו היא מעלתו הגדולה והנשגבה ביותר של נשיא בישראל, שמוסר את תמצית חייו בעבור חלק הנחות ביותר שבעם ישראל, צאן מרעיתו האהוב. ובה דייקא בותרת התורה לחתום את מעלותיו העצומות של משה, כי שם מתבטאת עצם התקשרותו של משה עם צאנו – "משה הוא ישראל וישראל הם משה".

גם בהסתלקותו לא יעזוב הרועה צאן מרעיתו

ומה גדלה התקשרותו של משה ואהבתו העצומה לצאן מרעיתו, שגם בהסתלקותו מן העולם הרי הוא קשור בקשר בל ינתק באנשי דורו.

דאייתא במדרש תנחומא²²:

"אמר הקב"ה למשה, משה, באיזה פנים אתה מבקש לבוא לארץ, משל למה הדבר דומה, לרועה אחד שיצא לרעות צאנו של מלך ונשבית הצאן, ביקש הרועה ליכנס לפלטרין של מלך, א"ל המלך יאמרו שאתה השבית הצאן. אף כך א"ל הקב"ה למשה, שבחך הוא שהוצאת ששים ריבוא וקברתם במדבר ואתה מכניס דור אחר . . אלא תהא בצדן ותבוא עמהם כו".

והיינו, דמשה בכוחו הי' לפעול שיכנס הוא עצמו לארץ, אלא שבחר להישאר בעבר הירדן ולהיקבר עם אנשי דורו, ב"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"²³ ע"מ שיקום ויבוא בראשם בגאולה העתידה.

לא עזב ולא יעזוב הרועה צאן מרעיתו, מוותר הוא על הענינים הנשגבים שבקדושת ארץ ישראל, אינו חושב על עצמו והתעלותו, מניח את עצמו על הצד, ודואג לעמו. וקשר זה דמשה לבני דורו נצחי הוא, דכשיחיו המתים יקום משה בראשם ויכניסם לארץ הקדושה.

והדא הוא דכתיב על משה רבינו "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"²⁴.

(21) שמות לה, כא.

(22) פ' חוקת יו"ד.

(23) דברים ח, טו.

(24) בתנחומא שם (דברים לג, כא).

גם אדם "מלא ספרים" — חייב במזווה

איתא במדרש (במדבר רבה יח, ג. ובכ"מ) שאחד מן הדברים ששאל קרח את משה הי' "בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזווה" וענה לו משה "חייב במזווה".

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

מי שהוא בעל תורה ו"מלא ספרים" עלול לחשוב שאדם שלם הוא ואינו צריך להתעסק גם עם רגשותיו, כאהבה, ויראה וכיו"ב.

אך מתשובת משה לומדים, שגם "בית מלא ספרים" חייב במזווה.

במזווה ישנן ב' הפרשיות "שמע" ו"והי' אם שמוע", שבפרשת "שמע" נאמר "ואהבת", ופרשת "והי' אם שמוע" ענינה יראה (כמבואר בספרי חסידות).

וכשם שהמזווה שומרת על הבית וכל אשר בתוכו, כמו כן ב"בית שמלא ספרים", שיש בו תורה - הנה אם אין בו אהבה ויראה אזי חסר בענין התורה, כיון ש"אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא" (תקו"ז ת"י - כה, ב). וכמאמר חז"ל באבות (פ"ג מ"ט) שרק אם "יראתו קודמת לחכמתו - חכמתו מתקיימת", ו"כל האומר אין לו אלא תורה כו' אפילו תורה אין לו" (יבמות קט, ב).

וזהו "בית שמלא ספרים חייב במזווה", היינו, שהאהבה ויראה שומרים על התורה, שתהי' כראוי.

מדוע שם הפרשה הוא ע"ש של קורח?

ויקח קורח

פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא (פז, א. רש"י)

לכאורה תמוה, איך שייך ששמה של פרשה זו הוא "קורח" - שמו של רשע, הרי מקרא מלא דיבר הכתוב "שם רשעים ירקב" (משלי י, ז), ואיתא ע"ז בגמ' (יומא לח, ב) "דלא מסקינן בשמייהו", והאיך תקרא פרשה שלמה בתורה בשם רשע?

ויובן זה ע"פ מה שנתבאר במקום אחר (לקוטי שיחות ח"ח עמ' 186 ואילך) שמחלוקת קורח היתה מצד רצונו להיות כהן גדול, וכמ"ש "ובקשתם גם כהונה" - "מבקשים כהונה גדולה" (פרשתנו טז, י. רש"י שם, ו). ורצון זה - דבר טוב הוא, ועד שאמר משה רבינו "אף אני רוצה בכך" (רש"י שם). אלא שהנהגת קורח בנוגע לפועל לא הייתה באופן הראוי.

ועפ"ז יש לפרש הטעם לקריאת הפרשה בשם "קרח" - להראות שגם בקורח הי' ענין טוב ומועיל - הרצון להיות בדרגא נעלית של כהן גדול.

ומכאן הוראה נפלאה בעבודת האדם:

כאשר פוגשים יהודי שנראה בחיצוניות במעמד ומצב בלתי רצוי, עלול אדם לחשוב, מה לו וליהודי כמו קורח שמקומו ב"שאל" ר"ל?!

וע"ז באה ההוראה מפרשה זו, ד"פרשה זו יפה נדרשת", כלומר, יהודי זה - "פרשה זו" שפגש בו, אומר לו "דרשני" - לדרוש ולמצוא את הנקודה הטובה והיפה שבו - "יפה נדרשת", כי "אע"פ שחטא ישראל הוא" (סנהדרין מד, רע"א), ו"כל איש ישראל, מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצוות, לבו תמים עם ה' ותורתו" (אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע ח"ב ע' פ).

בדין "שלוחו של אדם כמותו"

יפלל בפלוגתא הש"ס היכן אמר קרא דאין שליחות לנכרי / יבאר הסברות בזה ע"פ חקירות יסודיות בדין שלוחו של אדם כמותו

ברותא [בדותא] היא מאי שנא תרומה דלא, דכתיב אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית, שליחות דכל התורה כולה נמי (שיהא שלוחו כמותו. רש"י) מתרומה גמרינן לה (בקידושין. רש"י). ע"כ. ועיינן תורת חיים שם ד"זה תימה דבריש פ"ב דקידושין איתא בהדיא דאדרבא הא דשליחות מהניא בתרומה גמרינן לה משאר מילי", היינו דהתו"ח נקט במסקנת הש"ס קידושין דאחר שהזכירה הגמ' דמצינו למילף מקדשים וגירושין בדרך במה מצינו – שוב לא ילפינן לגוף דין שליחות מתרומה לכל התורה, וזהו שתמה על דברי הש"ס בב"מ דמשמע שגוף שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה. ונמצא שיש כאן מחלוקת הסוגיות בזה. ובכוס ישועות תירץ לפרש דגם דברי הגמ' בב"מ דילפינן כל התורה כולה מתרומה היינו (רק) "לענין זה דאין שליחות לנכרי" (וסיים): "וגם ברש"י אפשר לדחוק ולפרש כזה". ועיינ'ע

גרסינן בקידושין מא: על הפסוק דפרשתנו גבי תרומה "כן תרימו גם אתם תרומת ה'", דמהכא ילפינן דאין שליחות לנכרי, "גם אתם, מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית". פירוש, כי מהא דאמר קרא "גם אתם" ילפינן לעיל בסוגיין "לרבות את השליח", וקא פריך עלה בגמ' דלא לכתוב רחמנא דין שליחות בתרומה ונילף לה בדרך במה מצינו מקדשים וגירושין, ומשני דמיבעי לי' להך דינא דאין שליחות לנכרי, ו"להכי כתב גם לרבווי שליח משום דבעי לאקושי למשלוחו למימר דבעובד כוכבים פסול" (רש"י. ועיינ'ע מש"כ בד"ה גם).

והנה בב"מ עא: שקיל וטרי הש"ס בגדרי דין זה דליכא שליחות לנכרי: רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי, (ומסיק בגמ') והא דרב אשי

שהשליח יהי' דומה להמשלח – ולכן אין דין שליחות לנכרי (גם) בכל התורה כולה.

ולבאר יותר עומק הדבר, נראה לחדש עוד דפליגי בעצם גדר דין שליחות. ובהקדם חקירת האחרונים הידועה גבי הא דחידוש רחמנא לדין שליחות, "שלוחו של אדם כמותו" (כמבואר בארוכה בסוגיין בקידושין ובכ"מ), שיש לבארו בכמה אופנים. וז"ל הגאון ר' יוסף ענגיל ז"ל בספרו לקח טוב כלל א': "נסתפקתי הא דקיי"ל שלוחו של אדם כמותו מהו הכוונה בזה, אם הכוונה שגופו של שליח נחשב כגוף המשלח, או השליח לאדם אחר נחשב רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו עכ"פ מתייחסת למשלח ונחשב שהמשלח עשה המעשה ההוא, או דלמא גם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשליח ונחשב שהשליח עשה המעשה לא המשלח, רק שהתורה גזרה שאף שאדם אחר עשה המעשה לא הוא עם כל זה כיון ששלחו לכך מועלת המעשה של האחר עבורו כאילו עשאה הוא. ודו"ק". עיי"ש שהאריך בזה ובהנפק"מ להלכתא, והביא ראיות מכל הש"ס ומדברי ראשונים ואחרונים לכל הצדדים. וביאור חקירתו, האם נאמר שהתורה החילה גדר על עושה המעשה להיות "כמותו" ממש (עיי' תשובת ריב"ש סי' רכח), היינו שגוף השליח הוא כגוף המשלח (ושוב בדרך ממי"א כבר מתייחסת עשיית השליח למשלח, ואי"צ שהתורה תחדש זאת). או שגדר "כמותו" שהתורה החילה הוא (רק) על המעשה הנעשה ולא על האדם העושה (ובזה גופא אפ"ל בב' אופנים: שהדבר חל על כח העשי' שבגוף השליח או שחל על המעשה שעושה), וזהו חידוש התורה – שעשיית השליח היא כמו עשיית המשלח. או אף פחות מזה, דגם

טורי אבן חגיגה י:). איברא, דמהרמב"ם (הל' אישות פ"ג הי"ז. הל' תרומות רפ"ד) משמע להדיא דלימוד גוף דין שליחות בכל התורה הוא מקרא דפרשתנו גבי תרומה. וא"כ יש לפרש דברי הש"ס בב"מ בלי שום תימה, דלעולם סבר הש"ס שם דהא דר"א ברותא היא הוא משום שבאמת גוף דין שליחות ילפינן מתרומה לכל התורה. ומעתה הי' לנו לפרש לפום ריהטא, דטעמו של ר"א דקא סבר דדין "אין שליחות לנכרי" הוא רק בתרומה ולא בכל התורה כולה הוא מפני דאיהו ס"ל דלא גמרינן שליחות כל התורה כולה מתרומה. והיינו כדעת מסקנת הסוגיא בקידושין לפי פירוש התו"ח הנ"ל.

אמנם, לכאורה דוחק לומר שהפלוגתא בב"מ היא אם גמרינן שליחות בכל התורה כולה מתרומה (ועיי"ע בכוס ישועות שם), ויותר נראה דמסקנת הש"ס לא באה לחדש על רב אשי הא דגמרינן מתרומה לכה"ת, אלא אדרבה – להוכיח מזה בסברא דהא דאין שליחות לנכרי הוא בכה"ת, היינו דפשוט לן שגם ר"א מודה בזה שגוף דין שליחות ילפינן מתרומה לכה"ת, ומזה באים אנו להוכיח בסברא נגד דעתו בענין נכרי. ולהכי יותר מסתבר לפרש החילוק בין ר"א ומסקנת הש"ס בדבר התלוי בסברא.

והנראה בזה, דרב אשי ס"ל דדין זה "מה אתם בני ברית כו'" הוא גזירת הכתוב, כי מצד הסברא היינו אומרים שגם נכרי יכול להיות שליח לישראל, ולכן הסברא נותנת דאין לך בו אלא חידושו, ורק בתרומה אמרינן הכי ולא בכל התורה כולה. משא"כ למסקנת הש"ס, ה"ז דבר שבסברא, שהשליח צ"ל דומה למשלח – "מה אתם כו" אף שלוחכם כו'", והיינו דמ"ש גבי תרומה "גם אתם" הוא רק גילוי מילתא, שגדר השליחות מחייב

ויובן בהקדים מה שכתב רבינו הזקן בלקוטי תורה פ' ויקרא גבי דין שליחות, "דשלוחו של אדם כמותו, ולכן אין שליחות לאחר שוטה וקטן **שאינן כמותו דהמשלח**". ולפ"ז נמצא דהפירוש ב"שלוחו של אדם כמותו" הוא לא רק בנוגע לדין השליחות, שהגדרת הדין היא שעל ידו השליח יעשה "כמותו", אלא הוא גם בנוגע למהות השליח, שצ"ל "כמותו דהמשלח", כדלקמן. ולכאורה צ"ע, שהרי מפורש בגיטין כג ע"א שהטעם שאינם בני שליחות הוא משום "דלאו בני דיעה נינהו" ולא משום שאינם בדומה להמשלח. ובאמת בודאי י"ל שזהו פירוש דברי הש"ס גופא, דמכיוון שאינם בני דיעה נמצא שאינם "כמותו דהמשלח" (עיי' תוס' רי"ד ומאירי (למשנה) גיטין שם. תוד"ה שאני גיטין סד: ראב"ד הל' גירושין פ"ו ה"ט. ולהעיר מנתיבות המשפט סקפ"ב סק"א).

אמנם, עדיין צריך ביאור מהו ההכרח לפירוש זה, שיש גדר שהשליח צ"ל מעצמו "כמותו דהמשלח", ולמה לא נפרש דברי הש"ס בפשטות שהוא רק מצד חסרון הדעת ותו לא.

והנראה בזה, דקושיא היתה כאן, כי הנה קיי"ל בחולין יב: ואילך דקטן אין לו כוונה אבל יש לו מעשה, ומעתה אם תמצי לנקוט בחקירה הנ"ל בגדרי שליחות, שענין השליחות אינו זה שהשליח עצמו עומד במקום המשלח, אלא רק שעשייתו מועלת עבור המשלח, א"כ בדברים שאינם צריכים כוונה אלא עשי' בלבד, אין טעם לכאורה שלא יהי' דין שליחות לקטן. וזהו שדייק רבינו הזקן לפרש דמה שחש"ו אינם בני שליחות הוא מפני שאינם "כמותו דהמשלח" – שלכן הם מופקעים בעצם מגדר השליחות. כלומר: אף שבנוגע למעשה השליחות הי'

זאת לא חידשה תורה שהשליח או המעשה עצמו הם המשלח, וגדר "כמותו" הוא אך רק בנוגע לתוצאות המעשה. ובלשון אחר: גדר "כמותו" הוא רק בנוגע להחפצא שבו נעשה העשי', היינו ש(לא רק גוף השליח אינו "כמותו", הרי) גם עשייתו של השליח אינה דהמשלח, ואין זאת כי אם שעשיית השליח בהחפצא הרי היא (פועלת את אותו הדבר שפועלת) עשיית המשלח.

ומעתה יש לומר, דדעת רב אשי היא כאופן הג' הנ"ל שגם מעשה השליחות אינו מתייחס להמשלח אלא להשליח, וכיון שאין השליח עומד במקום המשלח (אפילו לא שמעשהו יחשב כמעשה המשלח), לכן, די לנו רק בזה שיש כאן בן אדם השייך לעשי' זו דשפיר יכול הוא להיות שליח של זה המבקשו ומקשרו עם פעולה זו (ואין אנו צריכים עוד איזה מעלה באותו אדם, שיהי' בו עצמו איזה תכונה המאפשרת לו בעצמו או למעשהו להיות כמותו דהמשלח), וע"ד שמקשרו בחבל ואינו מתנגד לזה, ודי בזה כדי שתהי' תוצאת המעשה כאילו עשאה הוא. ולהכי ס"ל שבכל התורה כולה יש שליחות לנכרי, דאם השליחות היא בענין כזה שגם הנכרי שייך לעשייתו הרי הוא יכול להיות שליח לישראל.

אמנם מסקנת הש"ס היא, ד"הא דר"א ברותא היא", היינו ששיטה זו מופרכת מעצם יסודה, כי יש הכרח יסודי במהות דין שליח שהשליח יהי' דומה להמשלח ("מה אתם כו' אף שלוחכם כו'"). היינו, שגם את"ל שענין שליחות הוא כאופן הג' הנ"ל, שהעשי' היא מעשהו של השליח – מ"מ, הסברא מוכרחת מצד דבר מהותי בענין השליחות דדין השליחות לא יתכן בנכרי. כמשי"ת.

הלא קודם לכל גדרים אלו בנוגע לתועלת קיום השליחות, צ"ל חלות של שליחות על השליח, היינו המינוי הפועל חלות שם שליח. וכדי שיחול עליו שם שליח, צ"ל קשר בין השליח והמשלח, כי אא"פ להיות שלוחו של המשלח (באיזה אופן שהוא) מבלי שיהי' כבר מעצמו "כמותו דהמשלח", היינו ש"צריך להיות השליח מתייחס בערך מה" (לשון הלוקטי תורה שם) להמשלח כדי שיוכל להיות עליו שם זה שהוא שליח שלו.

ומעתה מבואר שפיר מה שסבר הש"ס למסקנא דאין שליחות לנכרי בכל התורה כוללה, כי הנכרי אינו יכול להיות "כמותו דהמשלח" (הישראל). ועיין בשו"ת משאת בנימין סצ"ו (הובא בש"ך חו"מ סרמ"ג סק"ה) ועוד, שכתבו דלכן גוי נעשה שליח לגוי מכיון שהם דומים. ועיי"ע בלקו"ש חלק לג קרח ב, מה שיש לבאר עפ"י פנ"ח סוגיית הש"ס גיטין כט: גבי שליח שנעשה שליח ומת הראשון.

מקום לומר שישנם בשליחות, שעשייתם תועיל עבור המשלח, מ"מ, אין הם בתורת שליחות, כי אא"פ שיחול עליהם שם שליח, מאחר שאינם "כמותו דהמשלח".

ולדברינו נמצא ברור דע"פ כל האופנים שמבארים ענין השליחות, עדיין גדר השליחות אינו אלא במי שהוא מעצמו כבר "כמותו דהמשלח". וביאור הדבר, כי הנה בדין שליחות יש שני ענינים: (א) קיום השליחות בפועל. (ב) חלות שם שליח. ומעתה, כל שלשת האופנים הנ"ל בגדר השליחות הם רק בנוגע לקיום השליחות בפועל, דכאשר דנים אנו איך מועיל מעשה איש זה (השליח) עבור איש אחר (המשלח) – אזי יתכן לבאר הטעם בזה בג' אופנים, אם משום שחדשה תורה בשליחות שמעשה השליח מועיל כמעשה המשלח, או מטעם שעשייתו זו נחשבת כעשיית המשלח, או יתירה מזה שגוף השליח נחשב כגוף המשלח ובמילא מעשהו כמעשה המשלח. אבל

אין לנטוש ההתעסקות בחינוך על טהרת הקודש!

לפעול בצרכי ציבור ביראת שמים ובפרט בשטח החינוך על טהרת הקודש ועוזב "עניי עירו" ומדינתו (אפילו בשביל ענין כהנוכר לעיל) - הרי זה עריק ונוטש את המערכה, מערכה במלחמת הטמיעה ר"ל ממש. היינו פקוח נפש. ובפקוח נפש הרי אפילו בספק וספק-ספיקא מחללין את היום הכיפורים והשבת קודש וכו' ועל אחת כמה וכמה כשקרוב לודאי (על יסוד הנסיון בעבר) שיציל. וק"ל.

(אגרות חב"ד עמ' רצב)

חינוך בניו של הבורא - להתברך בבנים!

בעתו קבלתי מכתבה, בו מודיעה על דבר עבודתה בשדה חינוך הכשר בתור מורה בבית ספר חרדי...., כן מביעה בקשתה וחפצה להתברך מהשם יתברך בזרעא חייא וקיימא,

ומוסיפה גם כן אשר רופא מומחה הציע לה להפסיק את עבודתה כיון שהיא הורסת את בריאותה.

הנה לדעתי, כיון שעבודתה הוא בזה שמקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים ומעוררת בהם את ההרגש שבנים הם לה' אלקינו, הנה אין כדאי להפסיק את זה לגמרי כדי להתברך בזרעא חייא וקיימא, כיון שזהו "תרתי דסתרי", ואדרבה על ידי זה שמקרב את בניו ובנותיו שיהיו אלו להשם יתברך הרי זה סגולה להולדת בנים גם בגשמיות.

ולכן עצתי שתמשיך בהתעסקותה בשדה החינוך אבל באופן שלא יעמיס זה על בריאותה עד כמה שאפשר, ובטח בהשתדלות המתאימה תוכל להשיג עבודה מסוג הנ"ל בסמיכות למקום דירתה, וכן גם לשפר תנאי העבודה אף אם על ידי זה תוקטן המשכורת ובאופן שתמשיך בעבודת חינוך הכשר.

והשם יתברך יעזרה ואת בעלה שיחי' לבשר בשורה טובה בקרוב אשר נתמלאו משאלות לבבה לטובה ונפקדה בזרעא חייא וקיימא.

מובן מעצמו שצריך להיות 'אחיה' לכל הנ"ל בדרכי הטבע, ובמילא צריכה היא ובעלה שיחי' למלא אחרי הוראות רופאים מומחים בענינים זה.

(אגרות קודש חב"ד עמ' רש-שה)

חובתו וזכותו של בעל כשרון בשטח החינוך

...ובמענה לתוכן מכתבו בהנוגע לעניני . . מובן וגם פשוט, שכיון שחננו השי"ת בכשרון בשטח החינוך על טהרת הקדש, ולא עוד אלא שפועל בזה באופן דמוסיף והולך, הרי פשוט שעליו להמשיך בזה, ואדרבה בתוספת התאמצות ובתוספת השתדלות. ובמכל שכן וק"ו מאלו שעד עתה לא התעסקו בזה, או שהצלחתם מסופקת, עליהם כולם החובה לצלל כחם להצלח נפשות בני ישראל, לעמוד בשורה ראשונה בכבוש נשמות בני לגלות בהם הצפון וטמון שלבם ער להקב"ה לתורתו ולמצותיו, בגלוי בחיי היום יומים במעשה בפועל.

...אף שענין קבלת עול יסוד ושרש העבודה היא, ורישומה צריכה להיות ניכר במשך כל היום וכו' ולא רק באמירת מודה אני והודו לה', הנה להצלחת העבודה דרוש שיהי' לו בזה טעם ועונג וספוק נפשי גם בכלי השכל, ולכן הצעתי [הנ"ל] מקומה, באם שניהם יקבלו זה עליהם מתוך הסכמה מלאה ולא מפאת קבלת עול גרידא.

(אגרות קודש ח"ח עמ' תסו-ת)

יערה עליו רוח ממרום להכיר את האמת

בצער רב וגם בתמהון קראתי במכתבו אשר עזב גורלו הטוב והיפה חינוך על טהרת הקדש של בני ישראל, אשר על כל אחד מהם נאמר "בנים אתם לה' אלקיכם", והחליפו על וכו',

ויהי רצון ממקור הרחמים והחסדים אשר יערה עליו רוח ממרום להכיר את האמת - אף שחיים אנו בעלמא דשיקרא - שהרי התורה נצחית היא, ובכל מקום ובכל זמן, ומקרא מלא דבר הכתוב "אמת ה' לעולם". ולפיתויי היצר, הרי אמרו חכמינו ז"ל שנברא לו תבלין, ואמרו אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש.

(אגרות קודש חב"ד עמ' ק)

עריק ונוטש את המערכה!

לכתבו על דבר העתקה [-מעבר המגורים מחו"ל] לארץ הקודש ת"ו - כבר מלתי אמורה ומפורסמת (מיוסדת על פסק דין גדולי ישראל) שכל מי שביכולתו

הלכה ויראה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

אהבה ויראה, יתומים

כאשר היתום אוכל הכל רואים. וכאשר היתום בוכה אין איש רואה, ואין שם לבו. בימי הרחמים האלה, ירחם ד' את עמו ואת עדרו מנפש ועד בשר

יתומים היו יהודי רוסיא!

עניני [יהודי] רוסיא [שהיו במצוקה תחת שלטון הרשע באותה עת] קרובים הם ללב כל אחד רק לדבר בהם, ועדיין לא מצאתי את אשר יגע הענין בנקודת לבבו ע"מ לעשות, אבל מקוה הנני כי נסיעתי זו תביא תועלת בעזרתו ית', ובהכרח גמור עלי להגיד, כי אחינו היושבים בדוד הצרות וסיר התלאות, יתומים הם.

בטח שמעת אומרים, כאשר היתום אוכל הכל רואים, וכאשר היתום בוכה אין איש רואה, ואין שם לבו. בימי הרחמים האלה, ירחם ד' את עמו ואת עדרו מנפש ועד בשר.

(אגרות קודש חט"ו עמ' מט)

אהבה ויראה

בבקשה לכתוב לעתים קרובות משלומי ומשלום ידידינו אנ"ש שי' צמודי לבבי אשר שלום כל אחד ואחד ובני ביתו יחיו ביחוד נוגע לי במאד, ומי שהוא בעל חוש יבין זאת.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרשב"ב] זצוקלה"ה בלמדו עמדי בקיץ [שנת] תרנ"ו את סידור רבינו נ"ע באחד המאמרים נזכר הלשון הידוע "יש מתפעל באהבה ויש מתפעל ביראה" הואיל לאמר:

החילוק בין התפעלות ביראה והתפעלות באהבה היא שלאהבה נדרש חוש, [ואילן] ביראה הרי שבכל אופן שתהי' הרי זה טוב. אהבה מוכרחת להיות עם חוש, אהבה ללא חוש היא הגלמה.

(אגרות קודש חט"ב עמ' נא-ב)